

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Sotsioloogia, sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika õppekava
Sotsioloogia eriala

Eteri Demus

**Eesti meeste töö- ja pereelu ühitamist mõjutavad tegurid tulenevalt
perekonnast, tööst ning isiklikest aspektidest**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Kairi Kasearu PhD

Tartu 2016

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

/töö autori allkiri/

Abstract

Factors influencing the reconciling work and family life of Estonian men resulting from family, work and personal aspects

The aim of this bachelor thesis is to examine which family, work and individual factors affect Estonian men's work and family life reconciling. The data, which is concluded in the BA thesis originates from „Estonian men's attitudes and behavior research: health, education, employment, migration and family creation“, which was carried out in 2014.

The main findings from this thesis show that different work and family aspects have the biggest role of reconciling work and family life. Reconciling work and family life is directly affected by men's satisfaction with contribution to homework, satisfaction with employer and the time which is spent with children on workdays. Sociodemographic aspects like field of occupation, education and age show less influence.

From results can be concluded that earlier family-model where usually one individual took care of financial security has changed and now it is widespread that both parents go to work and because of that men can spend more time with children.

The results are hopeful and optimistic because reconciling work and family life and sharing commitments between men and women improve by time.

Sisukord

Abstract.....	3
Sissejuhatus	6
1. Teoreetiline osa	8
1.1 Meeste osalus pereelus.....	8
1.2 Töö- ja pereelu ühitamine perekonnas	9
1.2.1 Koduste tööde jaotus meeste ja naiste vahel	10
1.3 Perekondlikud ja sotsiaaldemograafilised tegurid töö- ja pereelu ühitamisel	11
1.3.1 Demograafilised tegurid	11
1.3.2 Partneri töökoormus	12
1.4 Töö-ja pereelu ühitamine laste olemasolul	13
1.4.1 Lastega koos veedetud aeg	14
1.5 Töö mõju töö-ja pereelu ühitamisele	16
1.5.1 Tööaja paindlikkus	18
1.5.2 Töökoha paindlikkus	18
1.5.3 Tööandja poolt kontrollitud paindlikkus	19
1.5.4 Ebatraditsiooniline tööaeg.....	19
2. Probleemi püstitus	21
3. Metoodika ja andmed	22
3.1 Andmekogumismeetodid ja valim	22
3.2 Tunnuste kirjeldus.....	22
3.3 Analüüsi meetod	24
4. Analüüs.....	26
4.1 Töö- ja pereelu ühitamise prognoosimudel	27
5. Arutelu.....	33
5.1 Kui palju aega panustavad mehed kodutöösse?	33
5.2 Kuidas mõjutab meeste töö- ja pereelu ühitamist paindlik tööaeg?	33
5.3 Kui palju panustavad mehed aega lastega tegelemisel?	34
5.4 Kui palju mõjutab töökoha paindlikkus mehi, kellel on lapsed ?	35
5.5 Kuidas mõjutavad sotsiaaldemograafilised näitajad töö- ja pereelu ühitamist?	35

Kokkuvõte	37
Kasutatud kirjandus	39
Lisa 1	42
Lisa 2	44

Sissejuhatus

Töö- ja pereelu ühitamine on oluline mitte ainult partneritel omavaheliseks koostööks ning läbi saamiseks, vaid sellel on ka väga oluline mõju ühiskonnale üleüldiselt. Elame vananeva rahvastikuga riigis ning ühiskonna toimimiseks on tähtis, et meie iive tõuseks. Selleks, et hakkaks lapsi rohkem sündima on vajalik, et töö- ja pereelu ühitamine sujuks valutult ja tagaks nii pere emotsionaalse heaolu kui ka piisava sissetuleku. Töö- ja pereelu ühitamise juures mängib suurt rolli mehe panustatav osa pereellu- kui mehed on valmis andma oma osa lastekasvatamisse, kodutöösse ning pere eest hoolitsemisse, on ka töö- ja pereelu ühitamine kergem.

Bakalaureusetöö eesmärk on selgitada välja, millistest perekonna, töö ja indiviiditasandi teguritest sõltub Eesti meestel töö- ja pereelu ühitamine. Ajaga on väärtused muutunud ning naised soovivad end tõestada nii kodus kui ka tööl. Võib eeldada, et naiste suurem panus tööellu nõuab, aga meestelt rohkem pingutamist pereelus.

Töö- ja pereelu ühitamine ei alga alles sellest etapist kui on olemas lapsed, vaid see algab juba hetkest kui partnerid otsustavad kokku kolida. Koos elades tekivad partneritel kohutused teineteise ees, kuna ühiselt on vaja hoolitseda kodu eest, mis sisaldab endas hulganisti töid, mida on vaja pere parema toimimise nimel ära teha.

Järgmine samm on töö- ja pereelu ühitamise juures laste saamine, mis paneb vanemaid mõtlema, kes jääb lapsega koju, millised otsused on majanduslikult perele kasulikud ning kuidas nende elu üldine korraldus muutub. Lapsega seonduv ei ole oluline ainult siis kui ta sünnib, vaid ka edaspidiselt mängib nende tegevus ja päevarütm kogu pere päevaplaanis väga suurt rolli. Pidevalt peavad vanemad jõudma kokkuleppele, kes viib ja toob lapse lasteaiast, trennist, koolist jne.

Teisalt mängib pere heaolu ning jõukuse juures suurt rolli töötamine ja töökoht ning sellega kaasnevad hüved. On mugav, kui tööjuures on lubatud näiteks paindlik töögraafik, mis annab võimaluse vajadusel sättida plaanid ümber vastavalt pere vajadustele. Seega igapäevaselt toimub kahe sfääri kokku sobitamine.

Sellest tulenevalt on käesolevas töös vaatluse all mehed, kuna töö- ja pereelu ühitamine nõuab vaeva mõlema partneri puhul ning väga oluline on teada saada, kui palju mehed tegelikkuses panustavad aega ning energiat oma pere nimel. Teisalt on oluline teada saada, millised

aspektid mõjutavad töö- ja pereelu ühitamist, kas need tulenevad sotsiaaldemograafilistest näitajatest nagu vanus, emakeel ja haridustas või on mõjutajaks töökoht ning sellega kaasnevad hüved.

Antud töö empiiriliseks aluseks on 2014. aastal läbiviidud „Eesti meeste hoiakute ja käitumise uuring: tervis, haridus, tööhõive, ränne ja pereloo“ uuringu andmed, mis võimaldavad anda hea ülevaate hetkeolukorrast Eestis (Themas jt, 2014).

Antud bakalaureuse töö koosneb seitsmest osast: sissejuhatusest, teoreetilistest osast, probleemi püstitusest, meetodika ja andmete tutvustusest, analüüsist ning tulemustest, arutelust ja kokkuvõttest.

Teoreetilises osas kirjutan, millistest aspektidest sõltub meeste panustamine pereellu ning kuidas mõjutab seda suhted töökohaga ning ülemusega, laste olemasolu, partneri töökoht, traditsioonilised ühiskonna arusaamad jne. Probleemi püstituses sõnastan uurimisprobleemi ning uurimisküsimused. Küsimusi on kokku viis. Meetodika osas tutvustan lähemalt andmeid, mida kavatsen antud töös analüüsida ning kirjeldan valimit. Toon välja erinevad analüüsimeetodeid, mida kasutan andmete analüüsis. Tulemuste osas kajastan analüüsi käigus selgunud tulemusi, ning selgitan lahti erinevaid andmeid. Arutelus ühendan tulemused ning teoreetilise poole vaadates milliseid seaduspärasusi teadsime juba varem ning millised teadmised on antud uurimistöö jaoks uued. Kokkuvõttes toon välja olulisemad tulemused uuringust ning kirjutan lahti selle töö kõige märkimisväärsamad teadmised.

1. Teoreetiline osa

1.1 Meeste osalus pereelus

Koos aja jooksul toimunud muutustega perekonna mudelis, on toimunud nihe ka perekonna definitsioonis (Therborn, 2004). Perekonna määratlemisel pole oluline enam juriidiline alusdokument või perekonna koosseis – ühe või kahe vanemaga, lastega või lasteta, abielus või vabas kooselus-, vaid rõhutatakse eeskätt inimeste emotsionaalset seotust, vastastikkust sõltuvust ja ühist vastutust (Hansson, 2013: 36).

Peale töötamise ning jagatud koduste kohustuste nagu kodutööd ja pere eest hoolitsemine on veel oluline roll kodusel õhkkonnal, mida peaksid partnerid samuti koos looma. Argine koduste pingete maandamine ja hea tuju ülalhoidmine pereringis on ülesanne, mille eest peaksid vastutama kõik pereliikmed võrdselt, ent siiski kipub see ülesanne jääma naiste vastutusalasse (Hansson, 2013: 41).

Teisalt on muutunud peresisene rollide jaotus. Tänapäeval on Euroopas valdavaks kahe leivateenijaga peremudel. See tähendab seda, et partnerid käivad tööl ning hoolitsevad perekonna eest. Selline tööjaotus on aga võimalike konflikti allikas perekonnas. Kahe leivateenijaga mudel levis kiiresti pärast Teist maailmasõda, kui hulgaliselt hakkas naisi siirduma tööturule (Tasuja, 2011). Varasemalt oli levinud peamiselt ühe leivateenijaga mudel, mille puhul üks partneritest käib tööl ja hoolitseb materiaalse kindlustatuse eest ning teine partner pere ja kodu eest.

Välja on pakutud erinevaid teoreetilisi seletusi peremudelite leviku kohta. 1970ndatel kirjeldas Becker ühe leivateenijaga peremudelit majandusteoreetilisest vaatenurgast lähtuvalt kui perekonna ratsionaalset käitumist.

Beckeri (1981) perekonna majandusteooria kohaselt on perekonnas mees ja naine ning nad mõlemad peavad töötama perekonna hüvangu nimel ehk maksimaalse perekondliku kasu nimel on mõistlik rollid jagada. Kõige parem väljund selleks on Beckeri meelest ühe leivateenijaga peremudel. Selle juures on oluline, et üks partner keskendub perele ja majapidamisele ning töötab selle nimel, et perekonna siseselt oleks kõik hästi. Teine partner keskendub tööle, et perel oleksid mugavad võimalused ära elamiseks. Becker ei rõhuta oma

perekonna majandusteoorias, et naine peab olema see, kes hoolitseb kodu eest, vaid tema meelest on see kõige optimaalsem võimalus, kuna märgib et meeste ja naiste kindlatele rollidele spetsialiseerumine saab alguse juba sotsialiseerimise käigus ning süveneb hariduse valikuga. Seetõttu sobituvad mehed võrreldes naistega paremini koduvälistesse rollidesse.

Kui Beckeri majandusteooria pigem näeb partnerite vahelist rollide jaotust vastavalt sellele kumb partner on efektiivsem ühes või teises rollis, siis seevastu sooideoloogia konstrueerimine ehk „*doing gender*“ lähenemine rõhutab sotsiaalselt konstrueeritud soorolle, mis tingivad meeste ja naiste erineva panuse ja osaluse kodustes tegemistes ja töösfääris (West, Zimmerman 1987). Roosalu, Aavik ja Tiidenbergi (2013:15) kohaselt sotsiaalselt konstrueeritud soorollide lähenemise põhiline idee seisneb selles, et sotsiaalne sugu viitab naistele ja meestele omistatavatele ning sobivaks peetavatele omadustele, oskustele, käitumisele ja eelistustele lähtuvalt nende sookategorias. Autorid (Roosalu jt, 2013: 15) töid välja, et sotsiaalne sugu ei ole bioloogiliselt määratletud, vaid see, mida tähendab naiseks ja meheks olemine, saab tähenduse konkreetsetes ühiskondlikus kontekstis.

Soo käsitlemine sotsiaalkonstruktivistlikust perspektiivist lähtudes tähendab niisiis, et sotsiaalne sugu (*gender*) ei ole bioloogiliste ega geneetiliste faktorite poolt määratletud, vaid saab tähenduse ühiskonnas. Sugu on paindlik ja muutuv kategooria, mille tähendus avaldub konkreetsetes sotsiaalsetes kontekstides, kus seda läbi inimtegevuse luuakse ja taasluuakse. Seega ei ole soolised erinevused ja ebavõrdsus midagi loomulikku ega ettemääratud, vaid sotsiaalsete praktikate tagajärg. (Roosalu jt, 2013)

Seega majandusteoorias lähtuvalt võib eeldada, et töö- ja pereelu ühitamise muustrid on partnerite ratsionaalse käitumise tulem, kuid sooideoloogia konstrueerimise järgi on pigem tegemist ühiskonnas valitsevate sooliste normide peegeldusega käitumises ja hoiakutes.

1.2 Töö- ja pereelu ühitamine perekonnas

Kasearu (2013: 67) märgib oma artiklis, et töö ja pereelu ühitamise temaatika on pälvinud suurt tähelepanu nii meedias, poliitikas kui ka teadusmaastikul. Autori kohaselt on ööpäevas meie käsutuses kakskümmend neli tundi, mille sisse peab mahtuma palju erinevaid tegevusi:

töötamine, laste ja kodu eest hoolitsemine, isiklik vaba aeg. Tasakaalu leidmine erinevate tegevustele kuluva aja vahel võib osutada pereliikmete tõsiseks proovikiviks (Kasearu, 2013: 67).

Ainsaar (2013: 3) toob oma artiklis välja, et pereelu ühitamisel tekitab probleeme see, et suur osa tänapäeva arenenud riikide naistest ja meestest ei rahuldu vaid ühe rolliga ehk siis kas perekonna peamise toitjana või koduse elu heakäigu eest seisjana, vaid sooviksid kogeda mõlemat.

Soov kogeda mõlemat ning olla hea rohkem kui ühes asjas viib partnerid olukorrani, kus koostöö toimimiseks peavad nägema vaeva mõlemad pooled. Soovid ja ootused, mis inimesed endale seavad on kõrged, kuid iga roll, mida soovitakse saavutada vajab aega ja energiat ning seetõttu on vaja rollid ise enda jaoks tähtsuse järjekorda seada ning teha koostööd oma partneriga nende täitmisel.

1.2.1 Koduste tööde jaotus meeste ja naiste vahel

Töö iseloomu ja peamise tegija järgi on võimalik eristada naiste- ja meestetöid. Sotsiaalministeeriumi poolt välja antud poliitikaanalüüsist (2006) selgub, et meestetööd on need, mida on traditsiooniliselt teinud mehed, näiteks mitmesugused juhutööd majapidamises ning peamiselt vastutavad mehed autode korrashoiu eest. Naistetöödeks on peamiselt olnud tegevused, mis vajalikud pere igapäevaseks toimimiseks näiteks söögitegemine, nõudepesemine, koristamine, pesupesemine ja triikimine. Analüüsis on märgitud, et ülejäänud ülesanded, nagu arvete tasumine ja muud asjaajamisega seotud tegevused, on olnud naiste ja meeste vahel võrdselt jagatud ja loetakse seega neutraalseteks töödeks. Glorieux ja Koelet (2001) kohaselt naiste ja meeste töid iseloomustab peale soo veel kolm dimensiooni. Esiteks on naiste tehtavad tööd sageli rutiinsed, paindumatud tegevused, mida peab tegema iga päev kindlal ajal ja mida ei saa edasi lükata. Meestetööd on seevastu ülesanded, mida saab planeerida ja teha endale sobival ajal. Teiseks on naistetööd meeste omadega võrreldes sageli vähem loomingulised, meestetöödel aga võib mõnikord olla isegi meelelahutuslik väärtus. Kolmandaks on naistetööd sagedamini tehtavad siseruumides ja meestetööd õues. Tööde liigitamine soo järgi ei välista, et naised ei võiks teha meestetöid või vastupidi. Tööde sildistamine on üks põhjuseid, miks mehed ei taha teha nn naistetöid.

1.3 Perecondlikud ja sotsiaaldemograafilised tegurid töö- ja pereelu ühitamisel

Erinevate peretüüpidega perekondades esinevad erinevused ka tööjaotuses. Peretüüpide all saab eristada ühelt poolt lastega ning lastetuid perekondi, kuid teisalt ka vastavalt perekonna moodustamise juriidilisele alusele: abielu vs vabas kooselus paarid.

Soolise võrdõiguslikkuse monitooringu (Hansson, 2013) kohaselt võrreldes lastega seonduvaid tegevusi eri suhtestaatusega lastega peredes selgus, et abielus vanemad jagavad omavahel lastega seonduvaid tegevusi mõnevõrra sagedamini kui vabas kooselus vanemad, kus lastega seonduvate küsimuste lahendamisel jääb pearoll enamasti emale. Vabas kooselus olevatel nais partnerite pearolli võib selgitada sellega, et naisel on varasematest kooseludest lapsed.

Meeste töö- ja pereelu ühitamist mõjutavad individuaalsed ja perekonnast tulenevad tegurid. Individuaalsed tegurid nagu haridus, vanus, kodakondsus, elukoht jne on määravad nii pereelu kui ka tööelu seisukohast lähtuvalt, nt madalam haridus tingib töötamise töökohtadel, mis võivad olla vähem paindlikud, madalama haridusega inimesed loovad perekondi nooremas vanuses. Perekonnast tulenevad tegurid on laste arv, laste vanus, naise töökoormus jne. Seetõttu on oluline uurida paralleelselt, kuidas töö- ja pereelu ühitamist mõjutavad individuaalsed, perekondlikud ning töökohaga seonduvad tegurid ning väärtused.

Tegelik töökoormus ning tööle ja perele panustatav aeg sõltub paljuski sellest, kui võrd hoiakute tasandil nähakse tööd ja pereelu eraldiseisvate sfääradena või siis otsitakse ja leitakse võimalusi nende ühitamiseks (Hansson ja Roosalu, 2013).

1.3.1 Demograafilised tegurid

Kõrgem haridus suurendab ka kõrgema sissetuleku saamise tõenäosust, mis omakorda võib tähendada leibkonna sees rohkem võimu ja otsustusõigust koduste tööde valikul (Tasuja, 2013).

Sotsiaalministeeriumi poolt välja antud poliitikaanalüüsist (2006) selgub, et kõrgharitudad mehed osalevad rutiinsetes kodutöödes vähem kui madalama haridusega mehed. Teisalt aga on leitud, et kõrgema haridustasemega inimestel on uuenduslikumad vaated ja seega ka kodutööde jaotus võrdsem (Anxo ja Carlin, 2004).

Seega, mida haritum mees on, seda paremini võib ta mõista, kui palju tööd ja vaeva peab nägema, et pereelu toimiks ning seetõttu on sellised mehed ka naise ning pere suhtes toetavamad.

Vanuse mõju inimeste ajakasutusele on seotud peamiselt elutsüklitega (Tasuja, 2013). Kõige suurem töökoormus on 25-44 aastastel naistel ja meestel (Tasuja, 2013). Suurt töökoormust antud vanuses saab selgitada sellega, et alustatakse iseseisvat elu ning luuakse oma pere.

Vanemaealiste partnerite puhul peaks töö- ja pereelu konflikt vähenema, kuna lapsed on suuremad või suisa alustamas juba enda iseseisvat elu ning see leevendab ka pingeid partnerite vahel.

1.3.2 Partneri töökoormus

Meeste panustamine pereelu toimimisse sõltub sellest, millise rolli on võtnud tema partner.

Catherine Hakimi eelistuste teooria (*Preference Theory*) (2000) kohaselt teevad naised teadliku valiku kuivõrd suures osas nad soovivad panustada pereellu, tööellu või neid omavahel kombineerida. Eelistuste teooria kohaselt jagunevad naised kolme rühma. Esimesse gruppi kuuluksid naised, kes on kodukesksed nende jaoks on lapsed ja kodu prioriteediks terve elu jooksul. Teise rühma kuuluksid kohanejad naised ehk siis nad tahavad kombineerida tööd ja pereelu ning nende karjäär ei ole planeeritud. Kolmandasse gruppi kuuluvad töökesksed naised, kellel on töö elu esimene prioriteet.

Kodukesksete naiste puhul ilmselt pole väga suurt töö- ja pereelu ühitamise probleemi, kuna partnerid on omavahel jõudnud rollides selgusele. Eeldatavasti naine tegeleks kodu ja perega seonduvaga ning mees käiks tööl ja hoolitseks pere heaolu eest. Kohanejad soovivad ühitada töö- ja pereelu seetõttu on selles suurem roll meestel, kuna nemad peavad samuti pereelusse panuse panema. Töökesksete naiste puhul peaksid mehed ise rohkem pingutama kui soovivad töö- ja pereelu ühitada, kuna naine suunatud esmajärjekorras siiski karjäärile.

Seega võib järeldada, et meeste panustamine töö- ja pereellu sõltub suuresti sellest, millised kokkulepped on neil oma partneriga. Samuti oleneb see ka naispoole töökoormusest ning lastega seonduvatest kohustustest.

Üheks võimalikuks variandiks on, nagu eelnevalt välja toodud Beckeri majandusteooria, kus üks partner panustab kodusele elule ning teine karjäärile. Becker küll ei väida, et kodus peab olema naine, kuid domineerivam on siiski see, et mees panustab karjäärile ning naine on kodukeskne. Selline olukord tingib seda, et mehel on võimalus mitte osaleda kodustestöodes, kuna tema teenib raha pere toimetuleku nimel.

Teiseks võimaluseks on naised, kes käivad tööl, aga teenivad vähem kui nende elukaaslased ning seetõttu jääb suurem osa kodustest kohustustest nende kanda, kuna mees panustab suurema osa raha teenimisele.

Aavik ja Roosalu (2013: 66) märgivad, et neil leibkonnaliikmetel, kelle käsutuses on suuremad palgatöö kaudu saadavad sissetulekud, on paremad võimalused teha perekonnas otsuseid rahaliste ressursside kasutamise osas leibkonnasiseselt ning nende võimupositsioon on tõenäolisemalt suurem ka muude perekonda puudutavate otsuste tegemisel. Sellest tingitult võib madalama sissetulekuga perekonnaliikmetel olla väiksem sõnaõigus peresiseste asjade otsustamisel.

Kolmandaks on võimalus, et mõlemad partnerid käivad tööl aga soostereotüüpse käitumise kohaselt pingutab naine kahe koha ehk töö ja kodu vahel ning meestel kohustusi peale tööga seonduva väga ei teki.

Aaviku ja Roosalu (2013: 68) järgi on naised võrreldes meestega tunduvalt enam hõivatud reproduktiivtöoga ehk just naistelt eeldatakse töö- ja pereelu ühitamist. Autorid tõid välja, et sotsioloogid nimetavad neid nähtusi „emaduse seinaks“ (*maternal wall*) ning naiste „topeltkoormuseks“ (*double shift*), mis kujutavad endast olulisi takistusi naiste osalemisele tööturul võrdselt meestega.

1.4 Töö-ja pereelu ühitamine laste olemasolul

Pajumets (2013:40) toob välja, et väikelaste vanemad on üks neist sotsiaalsetest rühmadest, kellele aeg on kriitiline ressurss. Emad-isad tunnevad sageli, et pole lihtsalt võimalik teha suurepäraselt oma tööd, olla lastele hoolitsev vanem ja partnerile hea naine või mees (Pajumets, 2015: 80).

Hanssoni (2013: 40) kohaselt on lapsevanematele ajalooliselt esitatud soost tulenevaid ootusi ning nähtud isa ja ema rolli erinevana. Autor märgib, et isa rolli on konstrueeritud peajasjalikult läbi majandusliku toimetuleku kindlustamise ja turvatunde pakkumise; tema emotsionaalset osalust laste kasvatamisel on võrreldes emaga peetud teisejärguliseks. Alles viimastel aastakümnetel on hakatud rääkima nn uuest ehk aktiivsest isadusest ning isa olulisest rollist laste kasvatamisel (Hansson, 2013: 40).

Nooremad naised ei pea oma elus enam kõige tähtsamaks koduperenaise rolli ning vähenenud on nende naiste osakaal, kes toetavad meeste eesõigust töökohtadele (Kasearu, 2011). Naiste aina enam tööle integreerumine nõuab muutusi pereelus ja seda ka meeste hulgas (Ainsaar, 2013).

Töö- ja pereelu ühitamise keerukus tuleneb rollide vastandlikkusest, nimelt takistab töötamine oma rolli täitmist perekonnas ja oma rolli täitmine lapsevanemana ei lase täielikult pühenduda töötamisele (Greenhaus ja Beutell, 1985: 77).

Meeste ja naiste rollid ei lõpe ära sellega, et ollakse lihtsalt mees ja naine, vaid igapäevaselt on emad, isad, töökaaslased, kellegi lapsed, õpilased jne. Seega rollide paljusus on see, mis võib põhjustada pingeid ja raskusi igapäeva elus. Paratamatult kerkivad esile teatud rollid, mis vajavad suuremat tähelepanu, seda saab hästi selgitada identiteediteooria järgi.

Identiteediteooria kohaselt (Stryker ja Serpe, 1994) seavad inimesed rollid hierarhiasse, kus mõned rollid on tähtsamad kui teised. Vastavalt enda paika pandud prioriteetidele, tegeletakse olulisemate rollidega suuremal määral kui vähem olulistega. Lähtudes identiteediteooriast on ka meestel valik, milline roll on nende jaoks kõige tähtsam, kas panustada rohkem töö- või pereelusse.

1.4.1 Lastega koos veedetud aeg

Pajumets (2008: 90) toob välja, et väikelaste isad veedavad suure osa ööpäevast perest eemal, tööl. Autor märgib, et üldiselt mehed endale seetõttu etteheiteid ei teinud, et nad on pered hüljanud. Pajumetsa kohaselt mehed käsitlevad tööle keskendumist koguni ühe teostusena, et mees on vastutustundlik ja hoolitsev isa. Teisisõnu, meeste ametialane- ja isaroll suure osas kattuvad- töötamist oluliseks pidades väärtustasid mehed ka isadust ja täidavad neile ühiskonna poolt omistatud isa-leivateeniija rolli (Pajumets 2008: 90).

Ühiskondlikust poolest vaadates on mõistetav, et mehed omastavad endale rollid, mida neilt üldsuse poolt eeldatakse. Sellise lahenduse puhul peavad panustama emad traditsiooniliselt enam aega pereellu kui mehed, kuna perekonna toimimiseks on see hädavajalik.

Mehed üldiselt ei seisa dilemma ees, et töö või lapsed samas kui naiste esmaseks prioriteediks on alati laps (Pajumets, 2015: 93). Ilmselt seetõttu ei ole vaja neil ka valida töö või laste vahel, kuna meestel on toetavad partnerid, kes otsustavad ise rohkem aega panustada lastele. Samas see oleneb siiski pere majanduslikust olukorrast ning mõlema partneri puhul, kui paindlik on nende tööaeg. Mehed küll tunnevad, et neil on paindlik töö ja saavad osaleda peretoimimises, kuid vaatamata sellele on enamjaolt lastega kodus siiski emad mitte isad (Pajumets, 2015: 97).

1.5 Töö mõju töö- ja pereelu ühitamisele

Hansson ja Roosalu (2013) toovad välja, et Eesti töö- ja pereelu puudutav seadusandlus on põhiliselt sooneutraalne. Autorite kohaselt peaks isadel olema emadega võrdsed võimalused oma tööd pereelu vajaduste järgi kohandada ning tööandjatel kohustus isade sellekohastele soovidele vastu tulla, kuid praktikas kasutavad isad neile pakutavaid võimalusi harva. Põhjuseks on ühelt poolt tööandjate harjumatus näha isas emaga võrdset lapsevanemat, teiselt poolt aga ka isade endi traditsioonilisi soorolle soosiv hoiak (Hansson ja Roosalu, 2013).

Töö- ja pereelu ühitamise juures on üks olulisemaid aspekte töökoha suhtumine ja poliitika töötajate peredesse. Töö mõjutab töö- ja pereelu ühitamist mitmest erinevast küljest. Nimelt pere loomisel, isegi kui ei jää koju lapse isa, vaid ema, on oluline perekonnale majanduslik sissetulek. Selle juures on veel oluline, et isa jõuaks ka peale tööd panustada pereellu.

Töökoht mõjutab töö- ja pereelu ühitamist ka mitte ainult siis, kui sünnivad lapsed, vaid ka siis, kui lapsed on suuremad. Laste haigestumise puhul peavad vanemad arutlema selle üle, kumb saab jääda lastega koju ehk kumma töökoht seda võimaldab. Neid paralleele saab tuua veel laste kooli, lasteaeda, trenni transportimisel jne.

Lapse haiguse korral peavad vanemad võtma töölt vabu päevi, mis võib näiteks suurendada pingeid tööandjatega (Kraav, 2006). Vainu jt (2009) on öelnud, et meeste puhul peetakse haige lapsega kojujäämist tunduvalt keerulisemaks kui naiste puhul. Siiski peavad tööandjad seda kergemaks kui isade pikemat kojujäämist vanemahüvitise või lapsehoolduspuhkuse ajal, mida näitab ka hoolduslehtede saajate hulk meeste seas – nende osatähtsus on pidevalt suurenenud ja 2013. aastal olid 25% hoolduslehtede kasutajatest mehed (Eesti Haigekassa, 2013).

Vaatamata sellele, et ollakse kursis seadusega ette nähtud võimalustest kasutada hüvitisi, tekitab selle variandi kasutamine kaheldavaid hetki suhetes teiste töötajatega ning ülemusega. Seda eriti just meeste osas, kuna traditsiooniliselt jäävad lastega koju emad ning seetõttu on isade koju jäämine nii tööandja kui töötajate jaoks ootamatum.

Traditsiooniliselt on lastega seotud kohustused pigem ema kui isa mure. Hanssoni ja Roosalu (2013) märgivad, et emadele valmistab väikelapsega seotud puhkuste kasutamine või

töökorralduses vajalike muutuste taotlemine oluliselt vähem raskusi kui isadele. Autorite kohaselt on see järjekordne näide traditsioonilisest suhtumisest emasse kui esmatahtsasse lapsevanemasse, mistõttu nendele seaduses ettenähtud soodustuste tagamist peab enamik tööandjaid endast mõistetavaks. Meeste osakaal, kes leiavad, et nende tagatavad puhkusevõimalused ja muud töökorralduslikud meetmed on raskesti kättesaadavad, on märgatavalt suurem kui samal seisukohal olevate naiste osakaal (Hansson ja Roosalu, 2013).

Siiski lühemajaliste ootamatute töölt eemal viibimiste puhul mängib vanema sugu väiksemat rolli. Hansson ja Roosalu (2013) toovad esile, et emade ja isade puhul on haige lapse hooldamiseks koju jäämiseks otsustamisel peamiseks teguriks töö iseloom- koju jääb pigem see vanem, kelle töö seda parremini võimaldab või siis see, kelle töö iseloom lubab kodus edasi töötada.

Krusell (2011) märgib, et tööturu paindlikkus võib mõjutada ka seda, kas võtta vastu otsus tööturult ajutiselt lahkuda või seda, kui keeruline on laste kõrvalt tööle tagasi tulla. Autor lisab, et tööle tagasitulek või sealt ajutiselt lahkumine ei olene siiski ainult sellest, kas tööturg on paindlik või mitte. Oluline koht on ka seadustel, mis otseselt puudutavad lastega kojujäämist ja samas ka tööelu paindlikku korraldamist ning kasutada olevaid lastehoiuvõimalusi (Krusell, 2011).

Kõige enam mõjutab Eestis töö- ja pereelu ühitamist vanemahüvitis, mida makstakse ühele lapsevanemale, kes jääb lapsega koju. Antud toetus võimaldab perel planeerida pere suurenemist. Järgmise sammuna ongi oluline otsustada partnerite vahel kumb jääb lastega koju.

Sundström ja Duvander (2002) järgi kujuneb isa kojujäämise otsus kahetasandilisel kauplemisprotsessil. Esimesel tasandil toimub kauplemine partnerite vahel, nimelt peavad partnerid otsustama, kui kaua soovib olla ema lapsega kodus ning seejärel kui palju aega jääb isale. Teine kauplemisprotsess toimub isade ja tööandjate vahel, kuna tuleb teha läbirääkimisi, kas töökohale sobib see aeg, mil isa soovib töölt ära olla ning kuidas sellese suhtutakse tööandja ja töökaaslaste poolt.

1.5.1 Tööaja paindlikkus

Täna sed töö- ja pere elu ühitamiseks välja pakutud peresõbralikud meetmed ongi seotud eeskätt paindlikuma organiseerimise ja paindliku tööajaga, võimalike lisapuhkustega väikeste laste vanematele, laste päevahoiu võimaluste parandamisega jne (Hansson ja Roosalu, 2013).

Ajapaindlikkus hõlmab tavapärasest lühemaid tööpäevi, erinevaid töötamise aega ja määratlemata tööaega (Karu, 2015).

Üheks olulisemaks aspektiks töö- ja pere elu ühitamisel on tööaja paindlikkus. Tähtis on, et vastavalt olukorrale oleks võimalik sättida töötunde ning vajaduse korral hoolitseda kodu ja pere eest. Sellised olukorrad võivad ette tulla nii lastega seotud tegevustel, näiteks nende transportimine, või ka kodused ootamatud kohustused, näiteks torumehe või elektrikü visiit.

Wolffi (2000) kohaselt eelistavad töötajad pigem standardseid töölepinguid koos fikseeritud töötundidega. Samal ajal aga oodatakse ka ajapaindlikkust ootamatute juhtumite, sh peresündmuste puhul, näiteks haigused jms.

Tööaja paindlikkus võib aga erineda vastavalt töö positsioonidele. Ilmselt on ettevõtjatel rohkem võimalusi planeerida oma igapäevast tööd ning asjaajamisi kui tavalisel palgatöötajal. Samas oleneb tööaja paindlikkus töötaja ja juhi suhetest, kokkuleppetest ning ka töökeskkonnast.

Krusell (2011) märgib, et paindlik tööajakorraldus võib oleneda tööandja soovidest, ametiprofiilist ning töötajate ja tööandjate kokkuleppetest. Autor lisab, et kui üldjuhul on saavutatud kokkulepped mõne tööaja paindlikkuse vormi suhtes on võimalikud, on need tõenäoliselt võimalikud ka teiste vormide suhtes.

1.5.2 Töökoha paindlikkus

Tänapäeval internetiajastul on töötavatel inimestel võimalus teha tööd kodus või mõnes muus paigas, kus on internetiühendus. Selline võimalus on töö- ja pere elu ühitaamise juures väga oluline. Töökoha paindlikkus võib tähendada nii kodus töötamist kui ka kaugtööd. Kodus töötavad üldjuhul vabakutselised, individuaaltöö tegijad, pereettevõttes töötajad jt (kodus õmblemine, kudumine, tõlkimine jms). Kaugtöö all aga mõistetakse töötamist väljaspool tööandja tavapäraseid tööruume (kas kodus või kaugbüroos), olles samal ajal infotehnoloogia- ja sidevahendite abil tööandjaga ühenduses (Krusell, 2011). Kõige sagedamini teevad

kaugtööd juhid ja professionaalid (Saraceno, Olagnero ja Torrioni, 2005), sest neil on tavaliselt suurem vabadus oma töökohta valida (Antila ja Ylostalo, 2003).

1.5.3 Tööandja poolt kontrollitud paindlikkus

Tööandja poolt kontrollitud paindlikkus on see, kui ebatavaline ja muutuv tööaeg või töö tegemise koht ei ole töötaja enda valik, vaid tööandja nõudmine või tingitud töö iseloomust. Sellisel juhul võib aga olla, et töökorraldus ei vasta töötaja vajadustele ja soovidele ning võib tekkida raskusi tööelu kõrvalt pereelu elamisel. Lisaks sõltub paindlikkuse mõju töötaja pereelule ja vabale ajale sellest, kui ootamatult muudatused toimuvad ja kui ennustatavad on need töötajale. Muutuv töökorraldus, mille üle töötajal puudub kontroll, võib tekitada probleeme näiteks lastehoiuga, aga ka teiste tööväliste sündmuste ja kohtumiste organiseerimisega ning planeerimisega (Karu, 2008). Ida-Euroopas domineerib tööandja poolt kontrollitud paindlikkus ning Lääne-Euroopas on trend töötajakesksele paindlikkusele, kus juba üks neljandik töötajatest omab kontrolli oma töötundide, töögraafiku, ületundide ning tööaja üle (Wallace, 2003).

1.5.4 Ebatraditsiooniline tööaeg

Peale traditsioonilise tööaja on ka mittetraditsiooniline tööaeg, kus inimesed töötavad kuni hiliste õhtutundideni või lausa öisel ajal ning samuti ka nädalavahetustel. Mittetraditsiooniline tööaeg tekitab töö- ja pereelu ühitamisel pingeid, kuna peab olema üks vanem, kes saab sel ajal olla lastega ning hoolitseda pere eest (Mott, Mann, McLoghlin, ja Warwick , 1965). Teatavasti töötavad lasteasutused nagu lasteaed, kool, trennid jne üldiselt traditsioonilisel tööajal, mis tõttu on vaja ebatraditsioonilisel ajal, et ühel partneril oleks võimalus panustada perehüvanguks või siis tuleb loota perekonna ja lähedaste abile. Olemas on veel ka tasulised lapsehoidjad, aga nende kasutamine oleneb siiski iga perekonna finantsilistest võimalustest. Osalistööajaga töötavatel isadel tekib probleem töö- ja pereelu ühildamisel, kuna nende töö- ja vaba-aeg ei kattu laste päevaplaaniga.

Täht ja Mills (2012) uurisid ameerika perede käest ebastandardsete tööpäevade kohta, selleks küsisid nad nende õhtusöögi harjumuste kohta.

Uuringust selgus, et mehed, kes töötavad ebastandardisel tööajal, veedavad vähem aega pereseltsis. Samas võib efekt olla ka vastupidine, see oleneb sellest, mis aegadel isa tööpäev

kestab ning partneri tööajast. Nimelt juhul, kui naine on tööl ajal, mil lapsed on kodus, siis isa side lastega suureneb, kuna isa on sunnitud osalema laste kasvatuses ning sellega vähendatakse emade töökoormust.

Ebastandardne tööaeg on antisotsiaalne ja ebatervislik ning toob vanemates esile depressiooni sümptomid ja põhjustab kehvema perekonna toimimise ning seeläbi toob kaasa vanemate ja laste halvema omavahelise sideme (Desai, Chase-Lansdale, ja Michael, 1989).

Täht ja Mills (2012) toova esile, et töötajad, kes töötavad ebastandardisel tööajal on väsinud, emotsionaalselt ja füüsiliselt kurnatud ning omavad kõrgemat riski eemalduda teistest perekonnaliikmetest.

2. Probleemi püstitus

Inimeste töö- ja pereelu ühitamine on muutunud üheks prioriteediks ühiskonnas nii Eestis kui ka mujal Euroopas. Üha sagedamini näeme seda ühe eesmärgina riiklikes strategiadokumentides, tegevuskavades ja seadustes (Karu, 2008).

Teema olulisus ühiskonnale ilmneb selles, et konflikti töö ja pereelu vahel peetakse ohuks sündimusele ja naiste tööhõivele. Kui töö- ja pereelu ei ole võimalik omavahel ühitada, peavad inimesed loobuma kas karjäärast ja tööst või perekonnast ja lastest. Rahvastiku säilimiseks ning ühiskonna funktsioneerimiseks on aga tarvis nii kõrget iivet kui ka kõrget tööhõivet (Karu, 2008).

Töö eesmärk on selgitada välja, millistest perekonna, töö ja demograafilistest teguritest sõltub Eesti meestel töö- ja pereelu ühitamine.

Töö- ja pereelu ühitamine on oluline nii ühiskonnale kui ka peredele individuaalselt. Seetõttu on oluline uurida, milline on meeste panus töö- ja pereelu ühitamisel ning millest see võib sõltuda. Tulenevalt kirjanduse ülevaates esitatud teooriatest ning uurimistulemustest, on sõnastatud järgnevad uurimisküsimused.

Kui palju aega panustavad mehed kodutöösse?

Kuidas mõjutab meeste töö- ja pereelu ühitamist paindlik tööaeg?

Kui palju panustavad mehed aega lastega tegelemisele?

Kui palju mõjutab töökoha paindlikkus mehi, kellel on lapsed?

Kuivõrd töö- ja pereelu ühitamine varieerub erinevas vanuses, hariduse ning rahvusega meeste hulgas?

3. Metoodika ja andmed

Eelpool välja toodud küsimustele vastuste leidmiseks teostan kvantitatiivse meetodiga andmeanalüüsi põhinedes “Eesti meeste hoiakute ja käitumise uuring: tervis, haridus, tööhõive, ränne ja pereelume” andmetele. Töö eesmärgiks on selgitada välja tegurid, mis mõjutavad töö- ja pereelu ühitamist ehk uurida seoste olemasolu erinevate töö- ja pereelu ühitamise aspektide vahel, rakendan käesolevas töös kvantitatiivset lähenemist.

3.1 Andmekogumismeetodid ja valim

Eesti meeste uuring (Themas jt, 2014) on esimene Eestis läbi viidud vaid meeste käitumisele ja hoiakutele keskenduv uuring. Uuringu eesmärk on kirjeldada Eestis elavate meeste hoiakute ja käitumise mõju pereelomele ja sündimusele ning anda ülevaade meeste tervislikust, hariduslikust, tööhõivelistest ja rändealastest käitumisest. Uuring on esinduslik Eesti residentidest 16–54-aastaste meeste seas. Kuna osal vastajatest puudus kaalumiseks vajalik emakeele või elukoha tunnus, siis on kaalutud valimis lõplik vastajate arv oli 2056.

Käesolevas uurimistöös viin läbi analüüsi kahe erineva grupiga. Kõigepealt kaasan analüüsi kõik mehed, kes käivad tööl ning omavad perekonda, neid oli kokku 1539. Teise analüüsi käesolevas uurimistöös viin läbi ainult nende meestega, kellel on lapsed, neid on kokku 1062. Teise analüüsi fookuses on mehed kellel on nii bioloogilised, lapsendatud kui ka partneri lapsed. Antud juhul tähendab, et partneri lapsed on mehe elukaaslase lapsed, kes elavad täisajaga või osaajaga nende juures.

3.2 Tunnuste kirjeldus

Analüüsis on üks sõltuv tunnus ning kolmteist sõltumatut tunnust.

Sõltuv tunnus „Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega“

Antud uuringu sõltuvaks tunnuseks on „Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega“. Kõikidest meestest nõustusid täiesti 18,8% ning pigem nõustus 55,5% meestest, mis teeb ligikaudu kolmveerand kõikidest vastajatest. Ei nõustunud antud väitega 25,7 meest. Need mehed, kellel on lapsed nõustuvad täiesti 18,8% meestest. Kõige enam vastasid mehed pigem

nõustun 589 ehk 55,5 % meestest, mis teeb natukene üle poole kõikidest vastajatest. Neid mehi, kes ei nõustunud üldse antud väitega oli kokku 25,7 %. Valimi jaotustest selgub, et protsentuaalselt jaotuvad inimeste arvamused kahe valimi vahel võrdselt.

Sõltumatute tunnuste valimi suurused on sõltuvad vastavalt töö- ja pereelu ühitamisele.

Sõltumatud tunnused (Tunnused on ümberkodeeritud käesoleva töö jaoks, täpsemat infot ümberkodeerimise kohta ning tunnuste mõõteskaaladest leiab lisast (lisa 1))

1) Kodutööle kuluv keskmine aeg tööpäeviti (ühe päeva kohta) tundides. Antud vastused tulevad 0-7 tunnini. Meeste hulgas uurides keskmist kodutööle kuluvat aega tööpäeviti tuli andmetest välja, et 1463 meest vastasid antud küsimusele ning keskmiselt kulutavad mehed kodutöödele 1,5-1,7 tundi sõltuvalt töö- ja pereelu ühitamisest.

2) Rahulolu erinevate valdkondadega oma elus: oma panusega kodutööde tegemisel. Uurides meeste rahulolu oma panusega kodutööde tegemise kohta tuli välja, et kokku vastasid sellele küsimusele 1493 meest.

3) Tööandja arvestab minu isikliku- ja pereeluga ning võimaldab vajadusel ära küsida. Uurides, kas tööandjad arvestavad töötaja isiklikueluga selgub, et kokku vastasid sellele küsimusele 1366 meest.

4) Kas teil on lapsi? – Küsimusele vastas kokku 1534 meest, nendest 1061 on lapsed ning 473 ei ole lapsi.

5) Vanus- Tänu antud tunnusele saame vaadelda, kuidas erineb töö- ja pereelu ühitamine vanuseti. Kokku vastas erinevates vanusegruppides 1537 meest. Vanuselise jaotusega saab tutvuda lisas (lisa 2, tabel 7).

6)Emakeel- Tänu antud tunnusele saame vaadelda, kuidas erineb töö- ja pereelu ühitamine emakeele järgi. Emakeele järgi vastas kokku 1538 meest. Keelelise jaotusega saab tutvuda lisas (lisa2, tabel 8).

7) Tegevusala- Tunnuse abiga saab vaadelda, kuidas erineb töö- ja pereelu ühitamine tegevusalade järgi. Küsimusele vastas kokku 1534 meest. Tegevusalase jaotusega saab tutvuda lisas (lisa2, tabel 10).

8) Haridustase- Antud tunnuse järgi saame vaadelda, kuidas erineb töö- ja pereelu ühitamine hariduseti. Kokku vastas antud küsimusele 1538 meest. Haridustaseme jaotusega saab tutvuda lisa (lisa 2, tabel 9).

Tunnused, mida kasutan ainult lastega meeste analüüsimisel

Tunnused, mida kasutan mõlemas analüüsi osas on ühte moodi ümberkodeeritud, et oleks kergem võrrelda (lisa 1).

1) Kodutööle kuluv keskmine aeg tööpäeviti (ühe päeva kohta) tundides. Meeste hulgas uurides keskmist kodutööle kuluvat aega tööpäeviti tuli andmetest välja, et 1012 meest vastasid antud küsimusele.

2) Rahulolu erinevate valdkondadega oma elus: oma panusega kodutööde tegemisel. Uurides meeste rahulolu oma panusega kodutööde tegemise kohta tuli välja, et kokku vastasid sellele küsimusele 1032 meest.

3) Mitu tundi tavalisel tööpäeval tegeleb lastega keskmiselt. Antud vastused jagunevad 0-7h vahel. Tunnust vaatan ainult nende meeste puhul, kellel on lapsed. Meeste hulgas uurides mitu tundi tavaliselt tööpäeval tegeleb lastega keskmiselt, tuli andmetest välja, et 695 meest vastasid antud küsimusele.

4) Nõustumine väidetega oma töö ja pereelu kohta: tunnen mõnikord süütunnet, et ei saa lastega piisavalt koos olla. Küsimusele vastas kokku 978 meest.

5) Töökoht pakub lastega töötajatele võimalust töötada paindliku tööajaga. Antud küsimusele vastas kokku 883 meest.

6) Laste arv- Üks laps on 370 mehel, kaks last 307 ning kolm kuni viis last 108 mehel.

Emakeele ning vanuse järgi vastas lastega meestest 1062 meest. Oma tegevusala kohta vastas 1060 meest, kes on isad ning hariduse järgi vastas 1061 meest.

3.3 Analüüsi meetod

Esmalt koostan sõltuva ning sõltumatute tunnuste vaheliste seoste leidmiseks kahemõõtmelisi sagedusjaotuseid. Seejärel kuna sõltuv tunnus on kategooriaalne tunnus ning sõltumatud

tunnused arvulised ning kategoriaalsed, siis kasutan prognoosimiseks multinominaalset logistilist regressioonanalüüsi.

Kategoriaalsele seletava tunnuse korral näitab regressioonikordaja, kui palju keskmiselt erineb logistilise suhte väärtus antud kategooria puhul logitsuhte väärtusest taustakategooria puhul. Taustakategooria regressioonikordajaks võetakse alati 0 ja sellele vastavad individid on argumenttunnuse mõju arvestuse aluseks (Tooding, 2015: 297).

Käesolevas töös kasutatakse analüüsimiseks andmetöötlus programmi SPSS.

4. Analüüs

Töö uurimisküsimustes on seatud eesmärgiks saada andmeid selle kohta, kui palju mehed panustavad kodutöodesse ning kui palju aega veedavad lastega tööpäeval. Selleks kasutan kahemõõtmelisi sagedustabeleid.

Analüüsides, kui palju mehed teevad keskmiselt koduseid töid selgus, et keskmiselt teevad mehed olenevalt oma hinnangust töö- ja pereelu ühitamisega rahulolule, keskmiselt 1,5-1,7 tundi päevas. Üllatavalt selgus, et mehed, kes on pigem nõus, et neil pole probleeme töö- ja pereelu ühitamisega teevad 0,1 tundi vähem koduseid töid, kui need mehed, kes pole üldse rahul oma töö- ja pereelu ühitamisega. Meestel kellel pole töö- ja pereelu ühitamisega probleeme panustavad kodutöodesse tööpäeval 1,7 tundi. Isade puhul selgus, et keskmiselt panustavad nad sama palju kodutöodesse, kui mehed kellel on töö, ja perekond, sh lapsed. Tabelist (Tabel 1) selgub kui paljud mehed vastasid täpsemalt küsimusele töö- ja pereelu ühitamisele ning kui suur osa nendest omakorda vastasid küsimusele, kui palju panustavad aega kodutöodesse tööpäeval. Tabelist (Tabel 1) on välja toodud respondentide hulka nii meestel, kellel on partner ja töö sh lapsed ning ainult nende meeste hulka, kellel on lapsed.

Tabel 1. Kodutöodesse panustavate meeste jaotus tööpäeval vastavalt töö- ja pereelu ühitamisele

Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega	Kõik töötavad ja kooselus mehed		Ainult lastega töötavad ja kooselus mehed	
	Kokku	Protsent	Kokku	Protsent
Täiesti nõus	274	18,5	187	18,5
Pigem nõus	814	54,5	568	56,1
Ei ole nõus	375	25	257	25,4
Kokku	1493	100	1012	100

Vaadeates, kui palju isad veedavad aega koos oma lastega, selgus, et olenevalt meeste rahulolust töö- ja pere ühitamisega veedavad mehed tööpäeviti lastega aega 2,1-2,8 tundi. Analüüsist selgub, et need mehed, kes leiavad et neil pole probleemi töö- ja pereelu ühitamisega tegelevad lastega ka kõige rohkem ehk 2,8 tundi. Mehed, kellel on töö- ja pereelu ühitamisega probleeme tegelevas lastega keskmiselt 2,1 tundi tööpäevadel. Tabelist (tabel 2) on välja toodud isade keskmine lastega koos veedetud aeg ning standardhälbed.

Tabel 2. Lastega koos veedetud aeg vastavalt töö- ja pereelu ühitamisele.

Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitada	Lastega mehed	
	Keskmine	Standardhälve
Täiesti nõus	2,8	1,5
Pigem nõus	2,2	1,2
Ei ole nõus	2,1	1,2
Kokku	695	100

4.1 Töö- ja pereelu ühitamise prognoosimudel

Nagu eelpool mainitud viin läbi kaks regressioonanalüüsi. Esimese regressioonanalüüsi viin läbi meeste hulgas kellel on töö ja perekond. Perekonna alla on liigendatud mehed, kes on abielus või vabaabielus. Kuna sõltuv tunnus on kategoriaalne tunnus (3 kategooriaga), seetõttu kasutatakse käesolevas töös prognoosimiseks multinominaalset logistilist regressioonimudelit.

Esimeses analüüsi osas on sõltumatuteks tunnusteks: kodutööle kuluv aeg tööpäeviti, tööandja arvestab minu töö ja pereeluga, ma olen rahul oma panusega kodutöös ning laste olemasolu. Teises osas lisatakse juurde peale eelpool mainitud tunnuste ka veel sotsiaal-demograafilised tunnused: vanus, emakeel, haridus ning tegevusala. Töös kasutatakse kahte regressioonanalüüsi, et näha, kas tööst ning perekonnast tulenevate tegurite hinnangute mõju muutub lisades sotsiaal-demograafilised tunnused. Regressioonimudelis on taustakategooriaks

valitud „Täiesti nõus“ ehk siis võrdlevaks kategooriaks on need, mehed kellel ei ole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega.

Mudeli kirjeldusvõimet iseloomustab Nagelkerke kordaja, mis antud mudelis on 15,2 % see näitab, et mudeli kirjeldusvõime on suhteliselt kõrge.

Mehed kes on oma panusega kodutöösse täiesti rahul omavad väiksemat riski probleemideks töö- ja pereelu ühistamisega ning neil on väiksem võimalus kuuluda „pigem nõus“ ja „ei ole nõus“ gruppi sõltuval tunnusel (tabel 3, mudel 1). Tabelist 3 selgub ka, et need mehed, kes leiavad et nende tööandja pigem arvestab töö- ja pereeluga omavad suuremat riski, et neil on probleeme töö- ja pereelu ühitamisega võrreldes nende meestega kellel ei ole probleeme töö- ja pereelu ühitamisega.

Selgub, et need mehed, kes on täiesti nõus, et nende tööandja arvestab töö- ja pereeluga omavad väiksemat riski, et neil on töö- ja pereelu ühitamisega probleeme, kui nendel meestel, kes tunnevad, et nende tööandja ei arvesta nende eraeluga.

Teises osas lisatakse regressioonimudelisse sotsiaaldemograafilised tunnused

Mudeli kirjeldusvõimet iseloomustab Nagelkerke kordaja, mis antud mudelis on 17%.

Tabelist 3 (mudel 2) selgub, et lisades sotsiaaldemograafilised näitajad mudelisse, ei mõjuta nad eelnevast analüüsist saaduid tulemusi. „Pigem nõus“ ja „Ei ole nõus“ vastusevariandite puhul jäid samad tulemused statistiliselt oluliseks, mis eelnevas analüüsis ning lisatud sotsiaaldemograafilised tunnused ei oma mõju töö- ja pereelu ühitamisele. Tabelist 3 selgub, et „Ei ole nõus“ vastusevariandi juures esinevad erinevused vanuse lõikes. Vanuseti selgub, et nooremad mehed kui 45.aastased omavad suuremat probleemi töö- ja pereelu ühitamisel, kui need mehed, kes on vanemad kui 45. aastased.

Tabel 3. Logistiline regressioonimudel „Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisel“, mille taustkateooriaks on „Täiesti nõus“

Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega		Mudel 1				Mudel 2			
		Pigem nõus		Ei ole nõus		Pigem nõus		Ei ole nõus	
		B	p	B	p	B	P	B	P
Kodutöösse panustatav aeg tööpäevadel		-0,08	,267	-0,01	,977	-0,06	,425	0,03	,758
Rahulolu panusega kodutöösse	Täiesti rahul	-1,19	,000	-2,47	,000	-1,26	,000	-2,51	,000
	Pigem rahul	-0,32	,216	-1,26	,000	-0,33	,214	-1,26	,000
	Ei ole rahul	0*		0*		0*		0*	
Tööandja arvestab eraeluga	Täiesti nõus	-0,23	,429	-1,40	,000	-0,23	,455	-1,41	,000
	Pigem nõus	0,74	,017	-0,19	,374	0,70	,024	-0,21	,507
	Ei ole nõus	0*		0*		0*		0*	
Kas on lapsi?	Jah	0,07	,694	-0,03	,884	0,17	,376	0,11	,628
	Ei	0*		0*		0*		0*	
Emakeel	Eesti keel					0,28	,123	-0,01	,950
	Vene keel ja muu					0*		0*	
Vanus	Kuni 34. aastased					0,39	,076	0,77	,004
	35-44. aastased					0,21	,302	0,50	,045
	45-55. aastased					0*		0*	
Haridus	Põhiharidus					-0,36	,114	-0,26	,336
	Keskharidus					0,08	,652	0,09	,656
	Kõrgharidus					0*		0*	
Tegevusala	Ettevõtja					-0,32	,137	-0,07	,776
	Kodune, töötu					-0,09	,774	-0,90	,070
	Palgatöötaja					0*		0*	

*0 on taustkateooria

Prognoosimudel isadega

Isade analüüsi esimeses mudelis viin läbi analüüsi perekondlike ning töö kohta käivate tunnustega. Mudeli Nagelkerke kordaja on 26,2%.

Tabelist 4 (mudel 1) selgub, et „Pigem nõus“ vastusevariandi juures mõjutavad oluliselt töö- ja pereelu ühitamist kaks tunnust. Analüüsist selgub, et mida rohkem tegelevad mehed lastega tööpäevadel, seda väiksem risk on neil omada töö- ja pereelu ühitamisel probleeme. Tabelist 4 näeme, et mehed, kellel on süütunne, kuna ei saa piisavalt aega veeta oma lastega omavad suuremat riski, et neil on töö- ja pereelu ühitamisega probleeme, kui nendel meestel, kes tunnevad, et nad veedavad oma lastega piisavalt aega koos.

„Ei ole nõus“ vastusevariandi puhul selgub, et olulisi mõjutegureid töö- ja pereelu ühitamisele on neli. Mida rohkem mehed tegelevad lastega tööpäevadel ning on rahul oma lastega koosveedetud ajaga, seda väiksem on võimalus, et neil on töö- ja pereelu ühitamisega probleeme. Samuti selgub, et mida rohkem mehed panustavad aega kodutööde tegemisse tööpäevadel, seda väiksem risk on neil omada probleeme töö- ja pereelu ühitamisega. Mehed, kes tunnevad, et nende tööandja arvestab pereeluga ning võimaldab töötada paindliku tööajaga omavad väiksemat riski, et neil on töö- ja pereelu ühitamisega probleeme, kui need mehed, kes tunnevad, et nende töökoht pole nii vastutulelik.

Järgmiseks lisan regressioonanalüüsi mudelisse sotsiaaldemograafilised tunnused (tabel 4, mudel 2), millest selgub, et „Pigem nõus“ vastusevariandi juures omavad endiselt olulist mõju töö- ja pereelu ühitamisel lastega seotud tegevused. Sotsiaaldemograafilistest tunnustest selgub, et põhiharidusega mehed omavad väiksemat riski, et neil on töö- ja pereelu ühitamisega probleeme kui kõrgharidusega mehed.

Tabelist selgub, et „Ei ole nõus“ vastusevariandi juures avaldavad endiselt olulist mõju tunnused, mis olid esindatud mudelis, kui demograafilisi tunnuseid pole lisatud. Sellest saame järeldada, et nagu meeste puhul, kes käivad tööl ning neil on perekond, et sotsiaaldemograafilised tunnused ei oma olulist mõju perekondlikele ja töösfäärist tulenevatele tunnustele. Analüüsist selgub, et lisatud demograafilised tunnused ei oma olulist mõju töö- ja pereelu ühitamisele.

Mudeli Nagelkerke kordaja on 28,1%.

Tabel 4. Logistiline regressioonimudel lastega meeste hulga, kus sõltuvaks tunnuseks on „Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega“, mille taustkategoriaks on „Täiesti nõus“

Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega		Mudel 1				Mudel 2			
		Pigem nõus		Ei ole nõus		Pigem nõus		Ei ole nõus	
		B	p	B	p	B	P	B	P
Kodutöösse panustatav aeg tööpäevadel		-0,02	,871	-0,01	,977	-0,05	,973	0,03	,870
Lastega tegelemise aeg tööpäevadel		-0,29	,004	-0,36	,004	-0,21	,005	-0,41	,002
Laste arv		-0,02	,898	-0,01	,940	0,01	,977	0,03	,904
Rahulolu panusega kodutöösse	Täiesti rahul	-0,81	,075	-2,13	,000	-0,89	,064	-2,14	,000
	Pigem rahul	0,21	,633	-0,59	,190	0,21	,631	-0,56	,228
	Ei ole rahul	0*		0*		0*		0*	
Tööandja arvestab eraeluga	Täiesti nõus	-0,56	,103	-1,25	,002	-0,54	,137	-1,27	,003
	Pigem nõus	-0,61	,070	-0,78	,037	0,69	,049	-0,85	,029
	Ei ole nõus	0*		0*		0*		0*	
Tunnen süüdi lastega koos veedetud ajaosas	Täiesti nõus	1,35	,001	2,44	,000	1,43	,000	2,50	,000
	Pigem nõus	1,60	,000	2,08	,000	1,66	,000	2,16	,000
	Ei ole nõus	0*		0*		0*		0*	
Emakeel	Eesti keel					0,25	,458	-0,12	,753
	Vene keel ja muu					0*		0*	
Vanus	Kuni 34. aastased					0,14	,759	0,76	,186
	35-44. aastased					-0,24	,577	0,15	,764
	45-55. aastased					0*		0*	
Haridus	Põhiharidus					-0,85	,048	-0,63	,180
	Keskharidus					-0,28	,401	-0,28	,434
	Kõrgharidus					0*		0*	
Tegevusala	Ettevõtja					-0,26	,453	-0,06	,881
	Kodune, töötu					0,62	,507	0,86	,405

	Palgatöötaja					0*		0*	
--	--------------	--	--	--	--	----	--	----	--

Andmed: Andmed: Eesti meeste hoiakute ja käitumise uuring: tervis, haridus, tööhõive, ränne ja pereloom 2014

*Taustkategooria

5. Arutelu

Positiivne on, et üle 50% meestest hindasid, et neil pole probleemi töö- ja pereelu ühitamisega, seda ka meeste hulgas, kellel on lapsed. Uuringust selgus, et töö- ja pereelu ühitamise juures on olulised perekondlikest ning töösfäärist tulenevad tegurid. Sotsiaaldemograafilised näitajad nagu laste arv, laste olemasolu, emakeel, haridus, tegevusala ning vanus on vähem olulised töö- ja pereelu ühitamisel.

5.1 Kui palju aega panustavad mehed kodutöösse?

Kodutöösse panustamine sõltub eelkõige sellest, millised kohustused on meestel väljaspool kodu, ilmselt ka seetõttu varieerus kodutöösse panustatav aeg. Mõlema esindatud valimi grupi (mehed kelle on töö ning partner, sh lapsed ning ainult lastega mehed) puhul tuli selgelt välja, et mehed, kes leiavad, et neil pole probleeme töö- ja pereelu ühitamisega panustavad ka rohkem aega kodutöösse. Regressioonanalüüsist selgus, et kodutöösse aja panustamine ei mõjuta töö- ja pereelu ühitamist statistiliselt olulisel määral. Vaatamata sellele selgus regressioonanalüüsist, et meeste hinnang oma panusele kodutöösse omab kaalukat mõju töö- ja pereelu ühitamisel. Väga huvitav, et konkreetselt kodutöödele kuluv aeg ei ole statistiliselt oluline mõjutaja, aga hinnang oma panusele kodutöösse on olulise väärtusega töö- ja pereelu ühitamisele. Mehed panustavad tööpäevadel keskmiselt 1,5-1,7, mis tundi näitab, et mehed ei võta oma kohustusi ainult Beckeri majandusteooria kohaselt (1981), kus mõlemad partnerid peavad keskenduma sellele sfäärile, millele on neil paremad eeldused, vaid mehed lisaks tööle soovivad panustada ka kodustesse töösse. Meeste panustamine kodustesse töösse sobib kokku Ainsaare (2013) seisukohaga, mille kohaselt partnerid ei rahuldu ainult peamise toitjarolliga või koduse heakorra eest seisjana, vaid soovivad kogeda mõlemat.

5.2 Kuidas mõjutab meeste töö- ja pereelu ühitamist paindlik tööaeg?

Positiivse näitajana selgus uuringust, et enamik mehed leiavad, et nende tööandja arvestab ka nende eraeluga. Antud näitaja mängib suurt rolli ka töö- ja pereelu ühitamises, kuna mehed, kellel on võimalik panustada vahel ka tööajast pereellu omavad väiksemat võimalust, et neil esineb probleeme töö- ja pereelu ühitamises. Uuringus osalejad on enamjaolt palgatöötajad.

Vaatamata sellele, et palgatöid on väga erinevaid alustades kassapidajatest ja lõpetades finantsjuhtidega on tööandjad mõistvad ning töö- ja pereelu ühitamist toetavad.

Krusell (2011) on toonud välja, et tööajakorraldus võib sõltuda tööandjast, ametiprofilist ning omavahelistest kokkuleppetest. Üldiselt, kui on saavutatud kokkuleppe mõne tööaja paindlikkuse vormi suhtes, siis on need tõenäolisemalt võimalikud ka teiste vormide suhtes.

„Doing gender“ sooideoloogia konstrueerimise kohaselt jagunevad meeste ja naiste kohustused vastavalt sellele, mis on neile iseloomulikum. Mehed on väga positiivselt meelestatud, et nende tööandjad arvestavad eraeluga. „Doing genderi“ kohaselt saab järeldada, et tööandjate poolt mõistev suhtumine selgitab seda, et ühiskonnas on tavapärane, et mehed panustavad pereellu.

5.3 Kui palju panustavad mehed aega lastega tegelemisel?

Positiivse näitajana selgus, et mehed veedavad lastega keskmiselt tööpäevadel aega üle 2 tunni. Kaks tundi isade puhul, kes käivad ka töö, on märkimisväärne, kuna traditsiooniliselt tegelevad lastega pigem naised. Uurimusest selgub, et mida rohkem mehed tegelevad tööpäeva õhtutel lastega, seda väiksem on võimalus, et neil tekib probleeme töö- ja pereelu ühitamisega. Järeldada saab, et ilmselt need mehed, kes igapäevaselt panustavad aega lastega tegelemisse ning ei tunne süütunnet koosveedetud aja suhtes, omavad rohkem teadmisi laste elust, olust, muredest ning rõõmudest. Hansson (2013) on kirjutanud, et alles viimastel aastakümnetel on hakatud rääkima aktiivsest isadusest ning isa olulisest rollist laste kasvamisel. Varasema traditsioonilise mõtteviisi asemel, et mehe peamiseks kohustuseks on majanduslik toimetulek ning turvatunde loomine. Uuringu tulemusi vaadates, saan kinnitust sellele, et suur hulk Eesti mehi on aktiivsed isad. Mehed, kes tunnevad süütunnet, kuna ei saa veeta piisavalt aega oma lastega, ilmselt kas ei ela nendega koos või siis töötavad ebaregulaarsetel tööaegadel ning seetõttu on ka lastega ühise aja leidmine raskendatud. Antud tulemused viitavad sellele, et Eestis levib nagu Euroopas valdavaks kahe leivateenijaga peremudel, kuna töö- ja pereelu ühitamisel on oluline lastega koos veedetud aeg. Varasemalt oli levinud peamiselt ühe leivateenijaga mudel ehk Beckeri majandusteooria (1981) kohaselt üks vanem keskendub tööle ning teine partner keskendub kodusele heaolu.

5.4 Kui palju mõjutab töökoha paindlikkus mehi, kellel on lapsed ?

Üle poolte valimis olnud isadest leiab, et töökoht pakub neile paindlikke töövõimalusi. Paindlikud töövõimalused on tugevalt seotud töö- ja pereelu ühitamisega. Analüüsist selgus, et kui töökoht pakub töötamiseks paindlikku töö võimalust, siis on risk, omada töö- ja pereelus probleeme väiksem. Selline tulemus on ootuspärane, kuna annab perele võimaluse kohustuste jagamiseks.

Mehi, kelle tööandja ei paku talle paindlikke töövõimalusi on kokku 392, mis teeb alla poole kõigist vastajatest. Sellest võib järeldada, et mitte just kõik tööandjad ei paku isadele paindlikke töövõimalusi. Huvitavaks teeb asjaolu, et selles küsimuses lähevad isadel arvamused peaaegu pooleks. Hansson ja Roosalu (2013) tõid töökoha poolt välja pakutavatest peresõbralikest meetmetest esile paindlikkuse organiseerimises ja tööajas, võimalikud lisapuhkused väikelaste vanematele, laste päevahoiu võimaluste parandamise jne.

5.5 Kuidas mõjutavad sotsiaaldemograafilised näitajad töö- ja pereelu ühitamist?

Regressioonanalüüsist selgub, et sotsiaaldemograafilistel näitajatel on väga väike mõju töö ja pereelu ühitamisel. Analüüsist, kus osalesid kõik valimis olnud mehed selgub, et need mehed, kes on lastega kodused, õppurid, töötud, pensionärid ja muud, omavad väiksemat riski, et neil on töö- ja pereelu ühitamisega probleeme kui palgatöötajad. Samast valimi grupist selgub, et mida noorem on mees, seda keerulisem on tal töö- ja pereelu ühitada. Antud tulemus joonistus välja nii kuni 34aastaste hulgas võrreldes 45-55aastastega ning ka 35-44aastaste seas võrreldes 45-55aastastega. Tulemus on ootuspärane, kuna kuni 34aastaste hulgas pere loomine alles algab ning sellega kaasnevad pinged tööl ja kodus. 35-44aastaste hulgas on samuti tulemus ootuspärane, kuna sellises vanuses meestel võivad olla kodus väiksed lapsed, kes vajavad palju hooldust ja aega, kuid samal ajal on ka suur töökoormus. Seda kinnitab ka Tasuja (2013), et kõige suurem töökoormus on 25-44 aastastel naistel ja meestel. Vanemaealiste puhul on mõistetav, et on vähem probleeme töö- ja pereelu ühitamisel, kuna lapsed on suureks kasvanud, laenu võivad olla tasutud ning töö- ja perega seotud aspektid on juba ajaga paika läinud.

Lastega meeste puhul tuleb erinevus põhiharidusega ja kõrgharidusega meeste hulgas, kuid see pole väga suur, kuna erinevus tekkis täiesti nõus ja pigem nõus vastusevariantide vahel.

Muidugi on huvitav asjaolu, et madalama haridusega meestel on vähem probleeme töö- ja pereelu ühitamisega. Imselt võib see seotud olla sellega, et neil on rohkem aega. Kõrgelt haritud mehel võivad olla seatud kõrgemad sihid ning seetõttu võib jääda perekonnale vähem aega, mis on aga võimalikuks konflikti allikaks.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli selgitada, millistest perekonna, töö ja individuaalsetest teguritest on seotud Eesti meeste töö- ja pereelu ühitamine.

Käesolevas töös selgus, et töö- ja pereelu ühitamine oleneb üldiselt nii perekondlikest, individuaalsetest kui ka tööga seotud teguritest. Kõige suurem roll igapäevaselt on aga perekondlikel ning tööst tulenevatest aspektidel. Töö- ja pereelu ühitamist mõjutavad otseselt meeste rahulolu oma panusega kodutöösse, lastega tegelemise aeg tööpäevadel ning rahulolu tööandjaga. Väiksemaid mõjutusi ilmneb ka sotsiaaldemograafilistest aspektidest nagu tegevusala, haridus ning vanus.

Töö tulemused on üllatavad ning valdavalt positiivsed, kui võrrelda neid üldlevinud arvamusega, et meeste peamiseks tegevusalaks on perekonna majandusliku olukorra eest hoolitsemine.

Väga huvitav oli, et kodutöösse panustatav aeg ei mänginud suurt rolli selles, kas töö- ja pereelu ühitamine on keeruline või mitte. Samas rahulolu panusega kodutöösse on oluline näitaja töö- ja pereelu ühitamise puhul.

Positiivsete tulemusena selgus, et enamus valimis olnud meestele pakutakse töökoha poolt vajadusel paindlikke tööajatingimusi. Antud tulemus on väga oluline töö- ja pereelu ühitamisel, kuna igapäevaselt tuleb elus ette ootamatuid probleeme, millega on vaja kohe tegeleda, seda näiteks katkise toru puhul kodus või lapsega arsti juurde minemisel, sellistes olukordades on paindlik tööaeg oluline abikäsi ning annab partneritele omavahel võimalusi kohustusi jagada.

Uuringust selgus, et isade puhul on väga oluline aspekt töö- ja pereelu ühitamise juures nende lapsed. Lastega seoses mängisid olulist rolli mõlemad tunnused, nii lastega koos veedetud aeg kui ka süütunne lastega koos veedetud aja osas. Hea on tulemustest näha, kuidas isad üritavad igapäevaselt tegeleda mitu tundi oma lastega ning tunnevad süütunnet, kui nad seda teha ei saa.

Tulemustest saab järeldada, et peamiselt levib kaheleivateenijaga peremudel varasema üheleivateenija asemel, kuna töö- ja pereelu ühitamise juures on oluline perekondlikud ning töösfäärist tulenevad tegurid.

Antud tulemused on positiivsed ning lootustandvad, et naiste ja meeste vaheline töö- ja pereelu ühitamine ning kohustuste jagamine laheneb perekonna siseselt üha hõlpsamini.

Kasutatud kirjandus

- Aavik, K. Roosalu, T. (2013). Naiste ja meeste võimalused tööturul. *Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2013*. Sotsiaal ministeerium: Tallinn, 66-74
- Ainsaar, M.(2013). Töö- ja pereelu ühitamise raskused kui sündimust vähendav tegud Eestis Ajzeni planeeritud tegevuse teooria mudelis. *Ariadne lõng*,1/2, 3-18
- Antila, J., Ylostalo, P. (2003). Working Life Barometer in the Baltic Countries 2002. *Labour Policy Studies*, No 247. Helsingi: Ministry of Labour.
- Anxo, D., Carlin, P. (2004). Intra-family time allocation to housework – French evidence. – *Electronic International Journal of Time Use Research*,1,. 14–36.
- Becker, G. S. (1981). A Treatise on the family. *Harvard University Press*, Cambridge.
- Becker, G. S. (1993). Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special
- Desai, S., Chase-Lansdale, P. L., ja Michael, R. T. (1989). Mother or market? Effects of maternal employment on the intellectual ability of 4-year-old children. *Demography*, 26, 545-561.
- Eesti Haigekassa majandusaasta aruanne 2013. [www]
https://www.haigekassa.ee/uploads/userfiles/HAIGEKASSA_AASTARAAMAT_2013.pdf
(25.05.2016).
- Glorieux, I., Koelet, S. (2001). Female men / male women: gender versus sex in household work.Paper prepared for the IATUR conference „Time Use 2001: New Regions, New Data, New Methods and New Results”, Oslo, Norway, October 3–5 2001.
- Hakim C. (2000) Work-Lifestyle Choices in the 21st Century: Preference Theory,*Oxford: Oxford University Press*
- Hansson, L (2013). Tööjaotus ja võimusuhted perekonnas. *Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2013*. Sotsiaal ministeerium: Tallinn, 36-46
- Karu, M. (2008). Paindlikud töövormid töö- ja pereelu ühitamisel. *Töö ja pere, Paindlik töökorraldus ja lastevanemate hõive*. Eesti tööandjate keskkliit: Tallinn
- Kasearu, K. (2011). Individuaalne sooideoloogia- Millest see sõltub?. *Ariadne lõng*,1/2, 3-14
- Kasearu, K. (2013). Töö iseloomu ja perestruktuuri mõju töö- ja pereelu ühitamisele. *Ariadne lõng*,1/2, 67-79
- Kraavi, I. (2006). Lapse areng koolieelses eas ja lapsehoiu erinevad vormid. *Tartu: Perekasvatuse Instituut*

- Krusell, S. (2011). Töö- ja pereelu ühitamine kui naiste ülesanne? Rmt-s Pöder, K. (toim.), *Mehe kodu on maailm, naise maailm on kodu? Statistikaamet*, Tallinn, 59-83
- Mott, P. E., Mann, E. C., McLoughlin, Q., ja Warwick, D. P. (1965). Shift work: The social, psychological and physical consequences. *Ann Arbor: University of Michigan Press*.
- Pajumets, M. (2008). Miks emme tööle läheb?. *Töö ja pere paindlik töökorraldus ja lastevanemate tööhõive*. Eesti tööandjate keskkliit: Tallinn
- Roosalu, T. Aavik, K. Tiidenberg, K. (2013). Ühiskondlikud hoiakud kui soolise võrdõiguslikkuse telg: sissejuhatavad märkmed. *Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2013*. Sotsiaal ministeerium: Tallinn, 10-24
- Roosalu, T. Hansson, L. (2013). Töö- ja pereelu ühildamisega seonduvad hoiakud. *Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2013*. Sotsiaal ministeerium: Tallinn, 75-83
- Saraceno, C., Olagnero, M., Torrioni, P. (2005). First European Quality of Life Survey: Families, Work and Social Networks. *Luxembourg: Office for Official Publication of the European Communities*.
- Sooline ebavõrdsus : Hoiakud ja olukord Eestis. (2006). *Poliitikaanalüüs, Sotsiaalministeerium.*, 1 , 1-15.
- Stryker S., Serpe, R. T. (1994) Identity Saliency and Psychological Centrality: Equivalent, Overlapping, or Complementary Concepts *Social Psychology Quarterly*, 1.
- Sundström, M., Duvander, A. Z. (2002). Gender division of childcare and the sharing of parental leave among new parents in Sweden. *European Sociological Review*, 4.
- Tasuja, M (2011). Soolised erinevused ajakasutuses. *Mehe kodu on maailm, naise maailm on kodu?.* Statistikaamet: Tallinn, 6-23
- Tooding, L.-M. (2007). Andme analüüs sotsiaalteadustes. *Tartu Ülikooli Kirjastus*: Tartu
- Themas, A., Ainsaar, M., Soo, K., Sammul, M., Uusküla, A., Tarum, H., Hendrikson, R., Arak, T., Espenberg, K., ja Varblane, U. (2014). *Eesti meeste hoiakute ja käitumise uuring: tervis, haridus, tööhõive, ränne ja pere loome*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Therborn, G. (2004). Between Sex and Power. Family in the World, 1900-2000. London: Routledge
- Täht, K. Mills, M. (2012). Nonstandart work schedules, couple desynchronization, and parent- child interaction: a mixed methods analysis. *Journal of famely issues*. 33(8), 1054-1087

Vainu, V., Järviste, L., Biin, H. (2009). *Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2009*. Uuringuraport. Sotsiaalministeeriumi toimetised, nr 1/2010. Tallinn: Sotsiaalministeerium.

Wallace, C. (2003) Work and Flexibility in European Countries. *Sociological Series. HWF Project*, Vienna: Institute for Advanced Studies

West, C., Zimmerman, D. (1987). Doing Gender. *Gender and Society*, 125-151.

Lisa 1

Analüüsitavad tunnused ning ümberkodeerimine

Tunnuseid: „Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega“, „Tööandja arvestab minu isikliku ja pereeluga ning võimaldab vajadusel ära küsida“, „Tunnen mõnikord süütunnet, et ei saa lastega piisavalt koos olla“, „Töökoht pakub lastega töötajatele võimalust töötada paindliku tööajaga“ on antud töös ümberkodeeritud samal põhimõttel ning seetõttu toon välja ühe näite.

Eelpool mainitud tunnuste puhul on vastajatele pakutud vastusevariandid: 1) Nõustun täiesti 2) Pigem nõustun 3) Pigem ei nõustu 4) Ei nõustu üldse 5) Ei tea, ei kehti minu kohta. Uuringu käigus, aga koondasin pigem ei nõustu ja ei nõustu üldse kokku, kuna kahe grupi peale kokku tuli piisavalt esinduslik arv kokku. Puuduvaks väärtuseks lisasin antud andmestiku ei tea, ei kehti minu kohta. Lähemalt uurides selgus, et sinna gruppi kuulusid need mehed, kes on vallalised ning töötud mehed ning seetõttu pole neid vaja kajastada, kuna nad ei pea töö- ja pereelu ühitamisega tegelema.

Rahulolu erinevate valdkondadega oma elus: oma panusega kodutööde tegemisel. Antud tunnuse puhul on vastajatele pakutud vastusevariandid: 1) Täiesti rahul 2) Pigem rahul 3) Veidi rahulolematu 4) Pole üldse rahul 5) ei tea, ei kehti minu kohta. Antud vastuse juures koondasin kokku veidi rahulolematu ning pole üldse rahul, kuna antud vastuste puhul eraldi on vastajate hulk väike, aga kahe grupi kokku liites tuleb esinduslik arv inimesi. Ei tea, ei kehti minu kohta kodeerisin välja, kuna antud gruppi kuulusid mehed kellel pole partnerit ja on töötud.

Vanus- Vanusklassid on jagatud 5 gruppi 1) 16-17. aastased 2) 18-24. aastased 3) 25-34. aastased 4) 35-44. aastased ja 5) 45-55. aastased. Vanuse tunnuse jaoks otsustasin luua uue tunnuse, kuna minu tööd arvestades, on see optimaalne. Varasema 5 gruppi asemel lõin ma 3 gruppi, kuhu kuulusid 1) Kuni 34. aastased mehed 2) 35.-44. aastased mehed 3) 45-55. aastased mehed.

Emakeel- Tunnuse emakeel juures oli kolm vastusevarianti. 1) eesti keel 2) vene keel 3) muu keel. Kuna aga muu keelsete inimeste hulk oli väga väike, nimelt kõigest 14 vastajat, mis on 1,2% kõigest vastajatest ning seetõttu otsustasin vene keele ja muu keele kokku liita.

Tegevusala- Tegevusalal küsimustikus 10 erinevat vastusevarianti. 1) ettevõtja 2) kodune 3) õppur 4) lapsehoolduspuhkusel 5) palgatöötaja 6) ajateenistuses 7)pensionär 8) ei tööta ega õpi, otsin tööd 9) ei tööta ega õpi 10) muu. Antud uurimistöös koondasin kokku tegevused neljaks tunnuseks. 1)Ettevõtja 2)Palgatöötaja 3) Kodune, õppur, lapsehoolduspuhkusel, töötud,pensionär ja muu. Tänu antud tunnustele saame vaadelda, kuidas erineb töö- ja pereelu ühitamine ettevõtjal, kodusel inimesel, õppuril, lapsehoolduspuhkusel, töötul oleval inimesel, palgatöötajal ning pensionäril. Antud tunnuse juures koondasin kokku 6 tunnust, kuna antud juhul on need mehed ei käi tööl ning nende tegevustega on pidem seotud kodu. Lisasin antud gruppi ka muu, kuna vaadates meeste vastuseid, siis leidsin et sinna gruppi sobivad nad kõige enam. Ajateenistujad, kellel oleks lapsed ei esinenud ning seetõttu jäid nemad ka välja. Küsimusele vastas kokku 1534 meest.

Haridustase - Tunnusel on antud valikvastused: 1) Põhiharidus või vähem 2) Kutseharidus pärast põhiharidust 3)Üldkeskharidus 4)Kutsekeskharidus, keskharidus 5)Rakenduslik kõrgharidus 6)Kõrgharidus 7)Magistrikraad, doktorikraad. Tänu antud tunnusele saame vaadelda, kuidas erineb töö- ja pereelu ühitamine hariduse järgi. Antud uurimistöös koondasin haridustaseme tunnused viieks, milleks tulid: 1)põhiharidus või madalam ning kutseharidus pärast põhiharidust 2)Keskharidus 3)Kõrgharidus. Kokku ühendasin üheks tunnuseks põhihariduse või madalama ning kutsehariduse peale põhiharidust. Keskhariduse ja keskning kutsehariduse. Moodustasin tunnuse kõrghariduse, kuhu alla lähevad rakendusliku kõrgharidus, kõrgharidus, magistri- ja doktorikraad.

Tegevusala- Tegevusalal küsimustikus 10 erinevat vastusevarianti. 1) ettevõtja 2) kodune 3) õppur 4) lapsehoolduspuhkusel 5) palgatöötaja 6) ajateenistuses 7)pensionär 8) ei tööta ega õpi, otsin tööd 9) ei tööta ega õpi 10) muu. Antud uurimistöös koondasin kokku tegevused neljaks tunnuseks. 1)Ettevõtja 2)Palgatöötaja 3) Kodune, õppur, lapsehoolduspuhkusel, töötud,pensionär ja muu. Tänu antud tunnustele saame vaadelda, kuidas erineb töö- ja pereelu ühitamine ettevõtjal, kodusel inimesel, õppuril, lapsehoolduspuhkusel, töötul oleval inimesel, palgatöötajal ning pensionäril. Antud tunnuse juures koondasin kokku 6 tunnust, kuna antud juhul on need mehed ei käi tööl ning nende tegevustega on pidem seotud kodu. Lisasin antud gruppi ka muu, kuna vaadates meeste vastuseid, siis leidsin et sinna gruppi sobivad nad kõige enam. Ajateenistujad, kellel oleks lapsed ei esinenud ning seetõttu jäid nemad ka välja.

Lisa 2

Tabelist selgub meeste rahulolu oma panusega kodutöösse lähtuvalt sellest, kas neil on töö- ja pereelu ühitamisega probleeme või mitte.

Tabel 5. Rahulolu oma panusega kodutöösse

Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega	Rahulolu oma panusega kodutöösse	Töötavad ja kooselus mehed, sh lapsed		Lastega mehed	
		Kokku	Protsent	Kokku	Protsent
Täiesti nõus	Täiesti rahul	110	39,3	72	37,3
	Pigem rahul	143	51	100	51,8
	Ei ole rahul	27	9,7	21	10,9
	Kokku	280	100	193	100
Pigem nõus	Täiesti rahul	154	18,6	101	17,7
	Pigem rahul	533	64,4	373	65,2
	Ei ole rahul	141	17	98	17,1
	Kokku	828	100	572	100
Ei ole nõus	Täiesti rahul	42	10,8	25	9,4
	Pigem rahul	205	53,2	145	54,3
	Ei ole rahul	138	36	97	36,3
	Kokku	385	100	267	100

Tabelist selgub meeste nõustumine väitega, et tööandja arvestab minu eraeluga lähtuvalt sellest, kas neil on töö- ja pereelu ühitamisega probleeme või mitte.

Tabel 6. Rahulolu oma tööandjaga

Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega	Tööandja arvestab minu eraeluga	Töötavad ja kooselus mehed, sh lapsed		Töökoht pakub paindlikke võimalusi lastega töötajatele	Lastega mehed	
		Kokku	Protsent		Kokku	Protsent
Täiesti nõus	Täiesti nõus	168	67,5	Täiesti nõus	52	33
	Pigem nõus	59	23,7	Pigem nõus	53	33,5
	Ei ole nõus	22	8,8	Ei ole nõus	53	33,5
	Kokku	249	100	Kokku	158	100
Pigem nõus	Täiesti nõus	357	46,5	Täiesti nõus	112	22,7
	Pigem nõus	351	45,7	Pigem nõus	168	34
	Ei ole nõus	60	7,8	Ei ole nõus	214	43,3
	Kokku	768	100	Kokku	494	100
Ei ole nõus	Täiesti nõus	118	33,8	Täiesti nõus	33	14,3
	Pigem nõus	159	45,6	Pigem nõus	73	31,6
	Ei ole nõus	72	20,6	Ei ole nõus	125	54,1
	Kokku	349	100	Kokku	267	100

Tabelist selgub meeste vanuseline jaotus lähtuvalt sellest, kas neil on töö- ja pereelu ühitamisega probleeme või mitte.

Tabel 7. Töö- ja pereelu ühitamine vanuseti

Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega	Töötavad ja kooselus mehed, sh lapsed			Lastega mehed		
	Kuni 34. aastsed	35-44. aastased	45-55. aastsed	Kuni 34. aastsed	35-44. aastased	45-55. aastsed
Täiesti nõus	112	95	82	45	81	74
Protsent	17,5	18,2	21,8	15,7	18,2	22,4
Pigem nõus	352	291	210	154	244	191
Protsent	55,1	55,7	55,9	53,7	55	57,7
Ei ole nõus	175	136	84	88	119	66
Protsent	27,4	26,1	22,3	30,7	26,8	19,9
Kokku	639	522	376	287	444	331
Protsent	100	100	100	100	100	100

Tabelist selgub meeste keeleline jaotus lähtuvalt sellest, kas neil on töö- ja pereelu ühitamisega probleeme või mitte.

Tabel 8. Töö- ja pereelu ühitamine emakeelest tulenevalt

Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega	Emakeel	Töötavad ja kooselus mehed, sh lapsed		Lastega mehed	
		Kokku	Protsent	Kokku	Protsent
Täiesti nõus	Eesti keel	195	67,5	133	66,8
	Vene keel ja muu	94	32,5	66	33,2
	Kokku	289	100	199	100
Pigem nõus	Eesti keel	628	73,6	437	74,1
	Vene keel ja muu	225	26,4	153	25,9
	Kokku	853	100	590	100
Ei ole nõus	Eesti keel	269	67,9	199	72,9
	Vene keel ja muu	127	32,1	74	27,1
	Kokku	385	100	273	100

Tabelist selgub meeste haridusest tulenev jaotus lähtuvalt sellest, kas neil on töö- ja pereelu ühitamisega probleeme või mitte.

Tabel 9. Töö- ja pereelu ühitamine haridusest tulenevalt

Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega	Haridustase	Töötavad ja kooselus mehed, sh lapsed		Lastega mehed	
		Kokku	Protsent	Kokku	Protsent
Täiesti nõus	Põhiharidus	73	25,2	43	21,6
	Keskharidus	140	48,3	102	51,3
	Kõrgharidus	77	26,6	54	27,1
	Kokku	290	100	199	100
Pigem nõus	Põhiharidus	152	17,8	90	15,3
	Keskharidus	463	54,3	328	55,7
	Kõrgaharidus	237	27,8	171	29
	Kokku	852	100	589	100
Ei ole nõus	Põhiharidus	79	19,9	55	20,1
	Keskharidus	217	54,8	149	54,6
	Kõrgharidus	100	25,3	69	25,3
	Kokku	396	100	273	100

Tabelist selgub meeste jaotus tegevusala järgi lähtuvalt sellest, kas neil on töö- ja pereelu ühitamisega probleeme või mitte.

Tabel 10. Töö- ja pere ühitamine tegevusala järgi

Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega	Tegevusala	Töötavad ja kooselus mehed, sh lapsed		Lastega mehed	
		Kokku	Protsent	Kokku	Protsent
Täiesti nõus	Ettevõtja	58	20	48	24,1
	Lapsega kodused, õppurid, pensionärid	38	13,1	16	8
	Palgatöötaja	194	66,9	135	67,9
	Kokku	290	100	199	100
Pigem nõus	Ettevõtja	121	14,3	98	16,7
	Lapsega kodused, õppurid, pensionärid	99	11,7	36	6,1
	Palgatöötaja	629	74,1	454	77,2
	Kokku	849	100	588	100
Ei ole nõus	Ettevõtja	57	14,4	45	16,5
	Lapsega kodused, õppurid, pensionärid	38	9,6	16	5,9
	Palgatöötaja	300	75,9	212	77,7
	Kokku	395	100	273	100

Tabelist selgub, kui paljud mehed tunnevad süütunnet, et ei saa olla piisavalt koos lastega lähtuvalt sellest, kas neil on töö- ja pereelu ühitamisega probleeme või mitte.

Tabel 11. Süütunne lastega koos veedetud aja suhtes

Mul pole raskusi töö- ja pereelu ühitamisega	Töötavad ja kooselus mehed, sh lapsed	Lastega mehed	
		Kokku	Protsent
Täiesti nõus	Täiesti rahul	25	14,1
	Pigem rahul	38	21,5
	Ei ole rahul	114	64,4
	Kokku	177	100
Pigem nõus	Täiesti rahul	86	15,9
	Pigem rahul	268	49,4
	Ei ole rahul	188	34,7
	Kokku	542	100
Ei ole nõus	Täiesti rahul	84	32,4
	Pigem rahul	124	47,9
	Ei ole rahul	51	19,7
	Kokku	259	100

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Eteri Demus (26.04.1993)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Eesti meeste töö- ja pereelu ühitamist mõjutavad tegurid tulenevalt perekonnast, tööst ning isiklikest aspektidest“, mille juhendaja on Kairi Kasearu

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 01.06.2016